מט: אלו עוברין פרק שלישי פסחים

מ"אמר רב כהנא אי לאו דנסיבי בהנתא לא גלאי. משמע שלא היה כהן והא דאמרינן בפ"ק דקדושין (דף ח.) רב כהנא שקל סודרא כפדיון הכן בשביל אשתו היה לוקח כדאמרינן בפ' הזרוע (חולין דף קלב.) רב כהנא הוה אכיל בשביל אשתו והא דאמר בפרק ערבי פסחים (לקמן קיג.) א"ל רב לרב כהנא פשוט ובילת בשוקא ושקול אגרא ולא תימא כהנא (וגבא) [רבא] אגרא לא בשביל שהיה כהן אלא שכך היה שמו[מ]: **לא מצא בת גבאי צדקה ישא בת מלמדי תינוקות.** משמע דגבאי לדקה עדיפי ממלמדי תינוקות והא דאמר בפרק השותפין (נ"ב ח.) והמשכנים יחיטו כוהר הרקיע אלו גבאי לדקה ומלדיקי הרבים כוכבים אלו מלמדי תינוקות נ"ל דזוהר הרקיע עדיף מזוהר כוכבים: **מה אי דורם ואוכל.** פר"ת דורם ואוכל ואין ממתין עד שתמות אף עם הארץ אינו ממתין עד שתמתיים[מא]:

ויש אומרים אף אין מבריזין על אבידתו. וא"ת מאין יודע שהיא של ע"ה [מב] ואור"י כגון ששילה של ע"ה עוברת ואינו שנפל מהם והשתא משמע דדוקא אין מבריזין על אבידתו אבל לגזול בידים לא אע"ג דלית ליה האי סברא דבסמוך אפשר דעפיק מיניה ברא מעליא ותימה לר"י אמאי ממונו אסור השתא גופו מותר שמותר לקורעו כדג ממונו לא כל שכן דכה"ג אמר בהגחל בתרא (נ"ק קיט.) וכע"ז (דף כו.) גבי מוסר למאן דלית ליה סברא דאפשר דעפיק מיניה ברא מעליא וגר' לר"י דלעיל מייתי במכיר וכופר להכעיס הי"ל הריגתו כמו פיקוח נפש שהוא לסטיון ומשוד על הדמים דאי לאו הכי היאך מותר להורגו ביום הכפורים שחל להיות בשבת הלא אפילו נכרי אסור וכן משמע הלשון על חייו אינו חס דמכיר וכופר דיש הרבה עניני ע"ה כדמוכח בסוטה בפ' היה נוטל (דף כב.) ואור"י דמה שאנו מקבלים עדות מע"ה כדאמר בפרק חומר בקדש (חגיגה כב.) כמאן מקבלים הא'דע סהדותא מע"ה כרבי יוסי: **ואכלת** זו אבילה. נראה דהכי שיעורי כזית וכביצה דלא הוי אלא אסמכתא וכן פ"ה בפרק מי שמתו (ברכות כ:) גבי הא דאמר בן מבכר לאביו ומוקי לה כגון דאכל האב שיעור דרבנן ופ"ה שם דהיינו כזית וכביצה דמדאורייתא בעינן שביעה גמורה וכן מוכח התם דקאמר לא אשא פנים לישראל שכתבתי להם ואכלת ושבעת וברכת והן מדקדקים על עצמם בכזית וכביצה וקשה דבפרק ג' שאכלו (שם מח.) אמר יעקי מלכא ומלכתא דרבי ריפתא בהדי הדדי אמר מאן יהיב לן אגרא דמבכר לן אייתיוהו לרבי שמעון בן שטח וכו' שתה וברך להו וקאמר רבי שמעון בן שטח לגרמיה הוא דעבד דלעולם אינו מוציא אחרים ידי חובה עד שיאכל כזית דגן משמע דאם אכל כזית דגן היה מוציא אחרים ואי כזית דרבנן היכי מפיק להו הא אמר דלא אמי דרבנן ומפיק דאורייתא ואור"י דהיינו דוקא קטן אינו מוציא אותו שאכל שיעור דאורייתא אבל גדול אפילו לא אכלי כלל יכול להוציא אחרים מדאורייתא:

הדרן עלך אלו עוברין

ואינו מתקבל: תנו רבנן [א]לעולם ימכור אדם כל מה שיש לו וישא בת תלמיד חכם לא מצא בת תלמיד חכם ישא בת גדולי הדור לא מצא בת גדולי הדור ישא בת ראשי כנסיות לא מצא בת ראשי כנסיות ישא בת גבאי צדקה לא מצא בת גבאי צדקה ישא בת מלמדי תינוקות ולא ישא בת עמי הארץ מפני שהן שקץ ונשותיהן שרץ [ב]ועל בנותיהן הוא אומר [ג]ארור שוכב עם כל בהמה תניא ר' אומר עם הארץ אסור לאכול בשר [ד](בהמה) שנאמר [ה]זאת תורת הבהמה והעוף כל העוסק בתורה מותר לאכול בשר בהמה ועוף וכל שאינו עוסק בתורה אסור לאכול בשר בהמה ועוף: אמר רבי אלעזר עם הארץ מותר לנוחרו ביום הכיפורים שחל להיות בשבת אמרו לו תלמידיו ר' אמור לשוחטו אמר להן זה טעון ברכה וזה אינו טעון ברכה: אמר רבי אלעזר עם הארץ אסור להתלוות עמו בדרך שנאמר [ו]כי היא חייך ואורך ימיך על חייו לא חס על חיי חבירו לא כל שכן אמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יוחנן עם הארץ מותר לקורעו כדג אמר רבי שמואל בר יצחק ומגבו: תניא אמר רבי עקיבא [ז]כשהייתי עם הארץ אמרתי מי יתן לי תלמיד חכם ואנשכנו כחמור אמרו לו תלמידיו רבי אמור ככלב אמר להן זה נושך ושובר עצם וזה נושך ואינו שובר עצם: תניא היה רבי מאיר אומר כל המשיא בתו לעם הארץ כאילו כופתה ומניחה לפני ארי [ח]מה ארי דורס ואוכל ואין לו בושת פנים אף עם הארץ מכה ובועל ואין לו בושת פנים: תניא רבי אליעזר אומר [ט]אילמלא אנו צריכין להם למשא ומתן היו הורגין אותנו תנא רבי חייא כל העוסק בתורה לפני עם הארץ כאילו בועל ארוסתו בפניו שנאמר [י]תורה צוה לנו משה מורשה אל תקרי מורשה אלא [יא]מאורסה גדולה שנאה ששונאין עמי הארץ לתלמיד חכם יותר משנאה ששונאין עובדי כוכבים את ישראל ונשותיהן יותר מהן: תנא שנה ופירש יותר מכולן תנו רבנן ששה דברים נאמרו בעמי הארץ [ב]אין מוסרין להן עדות ואין מקבלין ממנו עדות ואין מגלין להן סוד [ג]ואין ממנין אותן אפוטרופוס על היתומים ואין ממנין אותן אפוטרופוס על קופה של צדקה ואין מתלוין עמהן בדרך ויש אומרים אף אין מבריזין על אבידתו ותנא קמא [יב]זמנין דנפיק מיניה זרעא מעליא ואביל ליה שנאמר [יג]יכין וצדיק ילבש שיצא וכו': [יד]למימרא דרבי מאיר סבר כביצה הוא דחשיב ורבי יהודה סבר כזית נמי חשיב ורמינהי [טו]עד כמה הן מזמנין [יז]עד כזית ורבי יהודה אומר עד כביצה אמר רבי יוחנן מוחלפת השיטה אביי אמר לעולם לא תיפוך התם בקראי פליגי הכא בסברא פליגי התם בקראי פליגי רבי מאיר סבר [יח]ואכלת זו אכילה ושבעת זו שתיה [יט]ואכילה בכזית ורבי יהודה סבר ואכלת ושבעת אכילה שיש בה שביעה ואיזו זו בכביצה הכא בסברא פליגי דרבי מאיר סבר חזרתו [כ]כטומאתו מה טומאתו בכביצה אף חזרתו בכביצה ור' יהודה סבר חזרתו כאיסורו

ואינו מפקכל. לשומעים: גדולי הדור. אנשי מעשה ולדיקים: כל נבאי לדקה. שאין ממנין אלא אם כן טובים ונאמנין: נשותיהן שרץ. שאינן זהירות בטלות: עם כל בהמה. שדומות לבהמה שאין להן לב להבין: כי היא חייך ואורך ימיך על חייו לא חס. ללמוד תורה ולמיות: על חיי חבירו לא כל שכן. ויש לדאג שמא יהרגנו: ומגבו. דתו לא מיי כדאמרינן בשמיטת תולין (דף כח.) קרעו כדג מטמא באהל מיד ואף על גב שמפרפר ואמר רבי שמואל בר רב יצחק ומגבו: אילמלא לריכין אנו להם. למזונותיהן ולעשרתם היו הורגין אותנו: כאילו בועל ארוסתו בפניו. שמביישו: מאורסה. לכל קהילות יעקב: שנה ופירש. תלמיד ששנה ופירש מן התורה ויודע כמה תלמידי חכמים מגיעים את עמי הארץ וכמה הם שפלים בעיניהם שונא יותר מכולם: אין מוסרין לו עדות. אין מזמנין אותו לשמוע דבר להעיד עליו: ואין מגלין לו סוד. שום דבר סתר לפי שהולך רכיל ומגלה: על היתומין. אחשוד על הגזל: המולא אחיכה מייב להכריז כדאמרי' בחלו מציאות (ב"מ כא.) ועם האדם לא אחיך הוא דאינו עושה מעשה עמך: מזמנין. אלשה שאכלו כאחת דמנן[כ] מייבין לזמן ואין רשאין ליחלק: ואכלת ושבעת. מהאי קרא נפקא לן ברכת הזימון[כא] בברכות (דף מח.): מוזרמו. ומדרבנן היא ואפשיעור עומאתו אסמכוה וטומאת אוכלין בכביצה: כאיסורו

מ) אמר רב כהנא אי לאו דנסיבי בהנתא לא גלאי. מ"ל דלא אמרינן בפ"ק דקדושין (דף ח.) רב כהנא שקל סודרא כפדיון הכן בשביל אשתו היה לוקח כדאמרינן בפ' הזרוע (חולין דף קלב.) רב כהנא הוה אכיל בשביל אשתו והא דאמר בפרק ערבי פסחים (לקמן קיג.) א"ל רב לרב כהנא פשוט ובילת בשוקא ושקול אגרא ולא תימא כהנא (וגבא) [רבא] אגרא לא בשביל שהיה כהן אלא שכך היה שמו. מא) לא מצא בת גבאי צדקה ישא בת מלמדי תינוקות. משמע דגבאי לדקה עדיפי ממלמדי תינוקות והא דאמר בפרק השותפין (נ"ב ח.) והמשכנים יחיטו כוהר הרקיע אלו גבאי לדקה ומלדיקי הרבים כוכבים אלו מלמדי תינוקות נ"ל דזוהר הרקיע עדיף מזוהר כוכבים. מב) מה אי דורם ואוכל. פר"ת דורם ואוכל ואין ממתין עד שתמות אף עם הארץ אינו ממתין עד שתמתיים. מג) ויש אומרים אף אין מבריזין על אבידתו. וא"ת מאין יודע שהיא של ע"ה מד) ואור"י כגון ששילה של ע"ה עוברת ואינו שנפל מהם והשתא משמע דדוקא אין מבריזין על אבידתו אבל לגזול בידים לא אע"ג דלית ליה האי סברא דבסמוך אפשר דעפיק מיניה ברא מעליא ותימה לר"י אמאי ממונו אסור השתא גופו מותר שמותר לקורעו כדג ממונו לא כל שכן דכה"ג אמר בהגחל בתרא (נ"ק קיט.) וכע"ז (דף כו.) גבי מוסר למאן דלית ליה סברא דאפשר דעפיק מיניה ברא מעליא וגר' לר"י דלעיל מייתי במכיר וכופר להכעיס הי"ל הריגתו כמו פיקוח נפש שהוא לסטיון ומשוד על הדמים דאי לאו הכי היאך מותר להורגו ביום הכפורים שחל להיות בשבת הלא אפילו נכרי אסור וכן משמע הלשון על חייו אינו חס דמכיר וכופר דיש הרבה עניני ע"ה כדמוכח בסוטה בפ' היה נוטל (דף כב.) ואור"י דמה שאנו מקבלים עדות מע"ה כדאמר בפרק חומר בקדש (חגיגה כב.) כמאן מקבלים הא'דע סהדותא מע"ה כרבי יוסי: ואכלת זו אבילה. נראה דהכי שיעורי כזית וכביצה דלא הוי אלא אסמכתא וכן פ"ה בפרק מי שמתו (ברכות כ:) גבי הא דאמר בן מבכר לאביו ומוקי לה כגון דאכל האב שיעור דרבנן ופ"ה שם דהיינו כזית וכביצה דמדאורייתא בעינן שביעה גמורה וכן מוכח התם דקאמר לא אשא פנים לישראל שכתבתי להם ואכלת ושבעת וברכת והן מדקדקים על עצמם בכזית וכביצה וקשה דבפרק ג' שאכלו (שם מח.) אמר יעקי מלכא ומלכתא דרבי ריפתא בהדי הדדי אמר מאן יהיב לן אגרא דמבכר לן אייתיוהו לרבי שמעון בן שטח וכו' שתה וברך להו וקאמר רבי שמעון בן שטח לגרמיה הוא דעבד דלעולם אינו מוציא אחרים ידי חובה עד שיאכל כזית דגן משמע דאם אכל כזית דגן היה מוציא אחרים ואי כזית דרבנן היכי מפיק להו הא אמר דלא אמי דרבנן ומפיק דאורייתא ואור"י דהיינו דוקא קטן אינו מוציא אותו שאכל שיעור דאורייתא אבל גדול אפילו לא אכלי כלל יכול להוציא אחרים מדאורייתא:

מסורת הש"ס

1. ארור שכב עם כל בהמה ואמר כל העם אמן: דברים כז כא
2. זאת תורת הבהמה והעוף וכל נפש החיה הרמשת במים ולכל נפש השרצת על הארץ: ויקרא יא מו
3. לאהבה את יי אלהיך לשמע בקלו ולדבקה בו כי הוא חייך וארך ימיך לשבת על האדמה אשר נשבע יי לאבתיך לאברהם ליצחק וליעקב לתת להם: דברים ל כ
4. תורה צוה לנו משה מורשה קהלת יעקב: דברים לג ד
5. יכין וצדיק ילבש וכסף נקי יחלק: איוב כז יז
6. ואכלת ושבעת וברכת את יי אלהיך על הארץ הטבה אשר נתן לך: דברים ח י

תורה אור השלם

גליון הש"ס

גמ' אמר ר"ע בשהייתי ע"ה. עי' כתובות סב. ע"ב תוס' ד"ה דהוא לגוב:

מוסף רש"י

עד כמה מזמנין. מברכין על המזון אחריו (רומא עמ.) כמה יאכל שמהם ויתמיד עמהם זימון, ונפקא מינה לגוללם ידי חובתן אם יאכלו לו המים לברך (ברכות מד:). מוחלפת השיטה. המנא אפקדן טעה בחלת מהן ואחלוף שיטתו (לקמן נה.). ואכילה בכזית. משמע (רומא פא.). חזרתו בטומאתו. שיעור חזרתו כשיעור טומאתו, מידי דחסיב לענין טומאה חסיב זה לענין חזרה (ברכות מט:).

עין משפט נר מצוה

נב א מי' שם הל' לב עוש"ע שם ס"ו:
נג ב מי' פ"ח מהל' עדות הלכה כ סמג לאוין ריד עור ש"ע ח"מ סימן לד סעיף ח:
נד ג מי' פ"י מהל' נחלות הלכה י סמג עשין לו טוש"ע ח"מ סי' לז סעיף כ:
נה ד מי' פ"ה מהלכות ברכות הל' ח סמג עשין סו טוש"ע ח"מ סי' קפד סעי' ו וסי' קלו ס"ד:

רבינו חננאל

תניא ר' אומר עם הארץ אסור לאכול בשר שנאמר זאת תורת הבהמה. אמר ר' אלעזר עם הארץ מותר לנוחרו ביום הכפורים שחל להיות בשבת. אמרו לו תלמידיו רבי כו'. אמר ר' יוחנן עם הארץ מותר לקרעו כדג כו'. ואסור להתלוות עמו בדרך כו'. ת"ר גדולה שנאה ששונאים עמי הארץ תלמידי חכמים כו' ונשותיהם. שנה ופירש יותר מכולן. ת"ר ששה דברים נאמרו בעמי הארץ, ואין מוסרין להם עדות, ואין מקבלין מהן עדות, ואין מגלין להם את הסוד, ואין ממנין מהם אפוטרופין על היתומים, ואין ממנין אותן אפוטרופין על קופה של צדקה, ואין מתלוין עמהן בדרך. ויש אומרים אף אין מבריזין על אבדן. ת"ק דומנין דנפיק מיניה זרעא מעליא [שנאמר] יכין וצדיק ילבש. מתני' וכן מי שיצא מירושלים ונזכר שיש בידו בשר קדש אם עבר צופים שורפו בו'. פירוש שם מקום שעומד שם וצופה בכל צד. שורפו במקום שנזכר. ואם לא עבר הצופים חוזר כו'. עד כמה חוזרין, ר"מ אומר בין חמץ בין בשר קדש כביצה. ר' יהודה אומר זה וזה בכזית. וחכמים אומרים בשר קדש כזית וחמץ (כזתבת) [כביצה]. ואקשינן ורמינהי עד כמה מזמנין עד כזית, ר' יהודה אומר עד כביצה. בכלל דלר"מ כזית תשוב, ולר' יהודה כביצה, ומשני ר' יוחנן מוחלפת השיטה. כלומר חלף דברי ר' מאיר לר' יהודה ודברי ר' יהודה לר' מאיר. כי היכי דלא תיקשי דבריהן אדבריהן. אביי אמר לעולם לא תפוך, דהתם בענין זימון בקראי פליגי, ר"מ סבר ואכלת זו אכילה, ושבעת זו שתיה, ומצינו אכילה כזית. ור' יהודה אמר לך לא בענין אכילה שיש בה שביעה, ילא תהיה פחות מכביצה. הכא בסברא פליגי, ר"מ מקיש ליה לטומאתו מה טומאתו בכביצה אף חזרתו בכביצה, ר' יהודה אומר לך בנותר. מה נותר איסורו בכזית דאכילה כתיב ביה אף חזרתו בכזית.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com